

ЛЕКЦІЯ 2

Відповідальність за організацію навчання з питань охорони праці покладається на роботодавця, а в структурних підрозділах – на керівників цих підрозділів. Контроль за своєчасним проведенням навчання здійснює служба охорони праці.

Навчання і перевірка знань з питань охорони праці проводиться для всіх працівників, які наймаються на роботу і періодично в процесі трудової діяльності.

Формою перевірки знань працівників з питань безпеки є іспит за екзаменаційними білетами.

Відповідно до типових правил внутрішнього трудового розпорядку робітники, що наймаються на роботу зобов'язані ознайомитися з порядком виконання трудових обов'язків, правилами трудової і технологічної дисципліни, техніки безпеки, виробничої санітарії та пожежної безпеки. **З цією метою на підприємствах проводяться різні види інструктажів.** За характером і часом їх проведення вони поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

Вступний інструктаж працівники або службовці проходять до початку трудової діяльності при прийнятті їх на роботу.

Вступний інструктаж проводить спеціаліст служби охорони праці або особа, на яку за наказом покладено ці обов'язки.

Програму та тривалість інструктажу затверджує роботодавець.

Під час інструктажу робітникам пояснюють особливості і характер виробничої діяльності, основні вимоги безпечної організації робочих місць, порядок користування санітарно-побутовими приміщеннями й надання першої допомоги в разі нещасних випадків, а також види відповідальності за невиконання вимог охорони праці, правил загальної та особистої гігієни та інше.

Запис про проведення вступного інструктажу здійснюють у спеціальному журналі, а також документі про прийняття працівника на роботу.

Первинний інструктаж на робочому місці проводить виконавець робіт або майстер не тільки з тими, хто вперше наймається на роботу, але і кожного разу якщо працівник переводиться з одного виду робіт на інший.

Під час цього виду інструктажу виконавець робіт знайомить працівника з технікою даного виду трудової діяльності, інструкцією для даної професії, безпечними методами роботи, правилами експлуатації інструментів, захисними засобами та іншим, що стосується його майбутньої роботи.

Залежно від характеру роботи, після проходження первинного інструктажу на робочому місці, працівник протягом 2 – 15 змін має пройти стажування під керівництвом спеціаліста, який призначається наказом по підприємстві.

Проведення інструктажу реєструється виконавцем робіт у журналі первинного інструктажу на робочому місці.

Повторний інструктаж періодично на робочому місці проводиться у строки відповідно до затвердженого головним інженером графіка, **але проміжок між ними не може перевищувати трьох місяців для працівників на роботах з підвищеною небезпекою та шести місяців для інших працівників.**

Цей вид інструктажу має на меті закріплення знань з техніки безпеки, бо з часом набуті знання забуваються, що є властивістю людської пам'яті, крім цього постійно змінюються та вдосконалюються нормативно-правові акти з охорони праці.

Позаплановий інструктаж на робочому місці проводиться з працівниками за таких обставин:

- при зміні технологічного процесу або введенні у дію нових нормативних актів, чи їх порушення працюючими;
- при перерві у роботі понад 30 календарних днів – для робіт підвищеної небезпеки, а для решти робіт понад 60 днів;
- при виявленні органами державного нагляду незнання працюючими безпечних методів праці чи нормативних актів з охорони праці.

Позаплановий інструктаж завершується перевіркою знань та набутих навичок щодо безпечних методів праці.

Цільовий інструктаж проводить керівник робіт у таких випадках:

- при виконанні разових робіт, що не пов'язані з фаховими обов'язками;
- при ліквідації аварій, стихійних лих або інших негативних наслідків;
- при проведенні робіт, на які оформляються наряди-допуски, дозвіл або інші документи.

Цільовий інструктаж включає відомості про призначення і характер завдання, виробничі обставини, можливі небезпеки, нестандартні ситуації при виконанні трудових операцій і фіксується в наряді-допуску, що дозволяє проведення даного виду робіт.

Рівень знань отриманих працівниками в процесі навчання з питань охорони праці є одним з основних принципів державної політики у сфері охорони праці. Від ефективності навчання великою мірою залежить рівень травматизму та профзахворювань в умовах виробництва.

Стажування — набуття особою практичного досвіду виконання виробничих завдань і обов'язків на робочому місці підприємства після теоретичної підготовки до початку самостійної роботи під безпосереднім керівництвом досвідченого фахівця.

Дублювання - самостійне виконання працівником(дублером) професійних обов'язків на робочому місці під наглядом досвідченого працівника з обов'язковим проходженням протиаварійного і протипожежного тренувань.

Перелік посад і професій працівників, які повинні проходити стажування(дублювання), а також тривалість стажування(дублювання) визначаються керівником підприємства відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці. Тривалість стажування(дублювання) залежить від стажу і характеру роботи, а також від кваліфікації працівника. Новоприйняті на підприємство працівники після первинного інструктажу на робочому місці до початку самостійної роботи повинні під керівництвом досвідчених, кваліфікованих

працівників пройти стажування протягом не менше 2-15 змін або дублювання протягом не менше шести змін. Стажування або дублювання проводиться, як правило, під час професійної підготовки на право виконання робіт з підвищеною небезпекою у випадках, передбачених нормативно-правовими актами з охорони праці.

Допуск до стажування (дублювання) оформлюється наказом. У наказі визначається тривалість стажування (дублювання) та вказується прізвище працівника, відповідального за проведення стажування (дублювання).

Керівнику надається право своїм наказом звільняти від проходження стажування (дублювання) працівника, який має стаж роботи за відповідною професією не менше 3 років або проводиться з одного підрозділу до іншого, де характер роботи та тип обладнання, на якому він працюватиме, не змінюються.